

Areenakadun jatkeen liito-oravaselvitys

Sisällys

1 Johdanto	3
1.1 Selvitysalue	3
1.2 Liito-orava	4
2 Menetelmät	4
2.1 Lähtötiedot	4
2.2 Maastotarkastelu	5
2.3 Epävarmuustekijät	5
3 Tulokset	5
3.1 Lähtötiedot	5
3.2 Maastohavainnot	6
4 Johtopäätökset	13
5 Lähteet	14

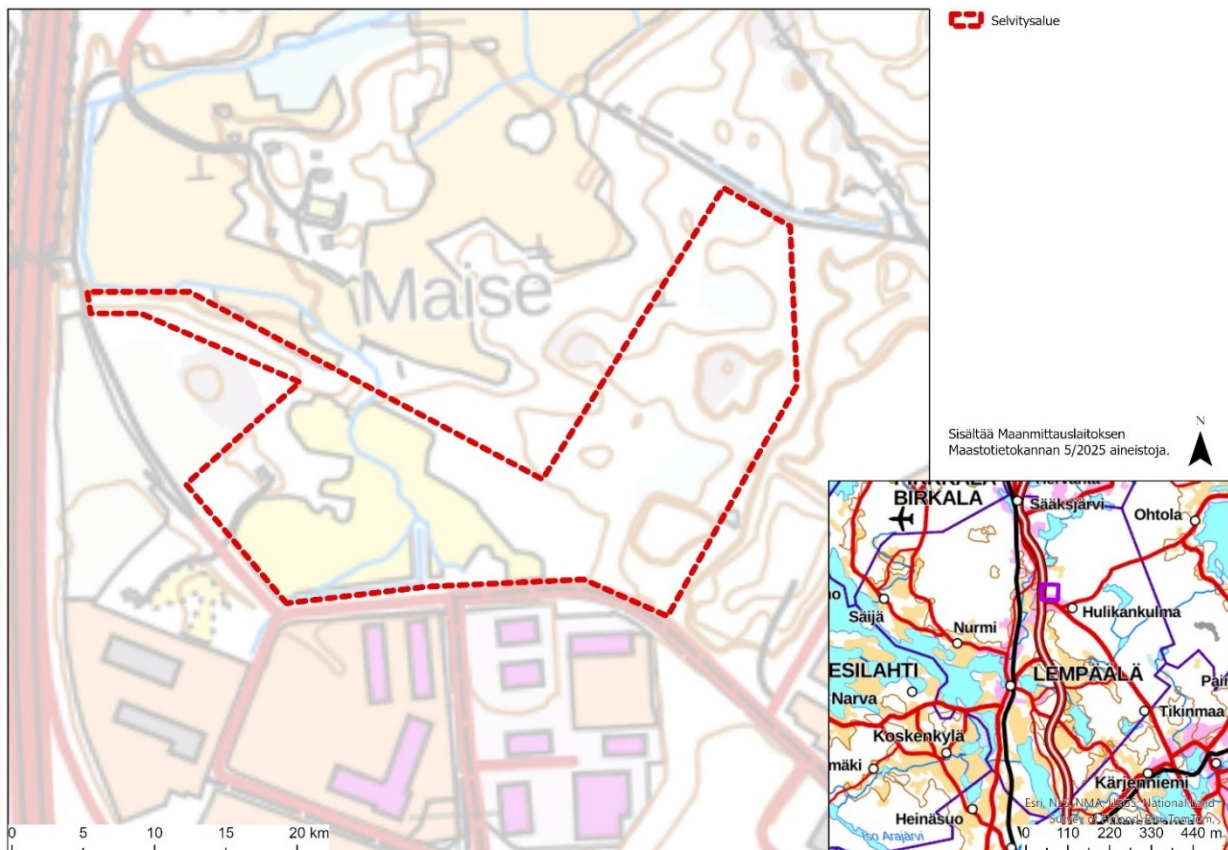
1 Johdanto

Lempäälän Marjamäessä, Realparkin alueen pohjoispuolelle ollaan laatimassa Areenakadun jatkeen asemakaavaa (15035). Tavoitteena on osoittaa uusia yritysalueita sekä osoittaa niiden tarvitsemat katuyhteydet. Alue on ennestään asemakaavoittamaton.

Liito-oravaselvityksen tarkoituksena on selvittää liito-oravan esiintymistä suunnittelualueella sekä tunnistaa lajille soveltuvat elinympäristöt, pesäpaikat ja kulkuyhteydet. Selvitys on laadittu viranomaisohjeistuksen mukaisesti ja sen on laatinut Lempäälän kunnan ympäristötarkastaja Tuija Selänpää (FM biologi).

1.1 Selvitysalue

Selvitysalue sijaitsee Marjamäessä, reilu 7 kilometriä Lempäälän kuntakeskuksesta pohjoiseen. Siihen kuuluu kiinteistöt 418-424-0009-1143, 418-425-0011-0032, 418-439-0002-0271 ja 418-425-0001-0178. Selvitysalueen sijainti ja rajausta näkyy kuvassa 1. Kooltaan noin 18,3 ha kokoinen selvitysalue on lähes kokonaan Lempäälän kunnan omistuksessa, mutta sisältää pienen osan yksityisessä omistuksessa olevasta kiinteistöstä.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ja rajausta.

1.2 Liito-orava

Liito-orava (*Pteromys volans*) on Suomessa vaarantuneeksi (VU) arvioitu EU:n luontodirektiivin IV liitteeseen kuuluva nisäkäslaji. Uhanalaisuuden syiksi ja kannan kehityksen uhkatekijöiksi on tunnistettu mm. metsien uudistamis- ja hoitotoimet sekä rakenteelliset muutokset, kuten kolopuiden, lehtipuuston ja vanhojen metsien väheneminen.

Tyypillisesti liito-orava viihtyy varttuneessa, kuusivaltaisessa sekametsässä, jossa on ravintoa tarjoavia lehtipuita, pesä- ja piilopaikoiksi soveltuvia kolopuita sekä toimivat puustoiset kulkuyhteydet. Pesäpaikkoina voivat toimia kolojen lisäksi myös risupesät ja pönttöt. Taajamissa ja alueilla, joissa kanta on tiheä, elinalueet voivat olla vaihtelevampia. Liito-orava elää keskimäärin pari vuotta ja on paikkauskollinen. Yksilön kuollessa sen elinalue voi jäädä useiksi vuosiksi tyhjilleen. Elinvoimaisen kannan ylläpitämiseksi tarvitaan myös tyhjiä elinalueita, joita nuoret yksilöt voivat asuttaa uudelleen.

Metsäisillä alueilla urosten elinalueet ovat noin 60 ha ja ne voivat olla osittain päällekkäisiä muiden urosten elinalueiden kanssa. Naaraiden elinalueet ovat noin 8 ha ja ne ovat erillään muiden naaraiden elinalueista. Rakennetuissa ympäristöissä elinalueet ovat usein pienempiä. Liito-oravan elinalueella voi olla yksi tai useampi ydinalue sekä lisääntymis- ja levähdyspaikka. Ydinalueita liito-orava käyttää eniten, minkä vuoksi niissä näkyy runsaasti papanoita. Lisääntymis- ja levähdyspaikka käsittää pesäpaikan sekä suojaa ja ravintoa tarjoavat puut sen läheisyydessä.

Liito-oravan kulkuyhteyksinä voivat toimia varttuneiden metsien lisäksi nuoremmat metsät, kunhan puiden latvus yltyä yli 10 metriin ja ne ovat riittävän lähellä toisiaan. Liito-orava voi liittää keskimäärin 20–30 m leveiden aukeiden yli, mutta sopivissa olosuhteissa huomattavasti pidemmätkin liitomatkat ovat mahdollisia.

2 Menetelmät

2.1 Lähtötiedot

Selvityksen lähtötietoina käytettiin Suomen Lajitietokeskuksen havaintojärjestelmän aineistoja, aiempia liito-oravakartoituksia, Lempäälän kunnan tietoja sekä alueen peruskarttoja ja ilmakuvia. Liito-oravalle soveltuvia elinympäristöjä ja kulkuyhteyksiä soveltuvia ekologisia käytäviä arvioitiin etukäteen kartta- ja ilmakuvatarkastelulla. Suomen Lajitietokeskuksen havaintojärjestelmän liito-oravahavainnot selvitysalueelta ja sen läheisyydestä tarkastettiin 6.5.2025.

2.2 Maastotarkastelu

Liito-oravaselvityksen maastotyöt tehtiin 9.5.2025. Selvitys on laadittu viranomaisohjeistuksen (Nieminen, 2017) mukaisesti papanakartoitusmenetelmällä. Liito-oravan esiintyminen alueelle pyrittiin todentamaan etsimällä liito-oravan ulostepapanoita lajin ruokailu- ja pesäpaikoiksi sopivien puiden ja puuryhmien tyviltä. Samalla kartoitettiin pesäpaikoiksi soveltuvia risupesiä, pönttöjä ja kolopuita sekä havainnoitiin yleisesti alueen rakennepiirteitä ja liito-oravalle soveltuvia kulkuyhteyksiä.

2.3 Epävarmuustekijät

Liito-oravaselvitys on tehty viranomaisohjeistuksen mukaisesti liito-oravakartoitukseen soveltuvana ajankohtana toukokuun alkupuolella. Selvityspäivän ajoituksessa huomioitiin kevään eteneminen. Selvityspäivänä 9.5.2025 sää oli pilvinen ja lämpötila oli 5 °C. Lunta ei ollut maassa. Liito-oravan papanoiden ja mahdollisten pesäpaikkojen havainnointi oli kasvillisuuden kehitys huomioiden vaivatonta.

Selvitykseen oli käytettävissä riittävästi aikaa suhteessa selvitysalueen kokoon, joten selvitysaluealue voitiin inventoida riittävällä tarkkuudella. Kartoitustulokset ilmentävät kuitenkin hetkellistä luonnon tilaa, joten kaikkiin selvityksiin sisältyy luonnossa esiintyvään vuotuisen vaihteluun liittyviä epävarmuustekijöitä. Kokonaisuutena selvitys arvioidaan kuitenkin alueen maankäytön suunnittelun kannalta riittäviksi.

3 Tulokset

3.1 Lähtötiedot

Aiemmat liito-oravahavainnot

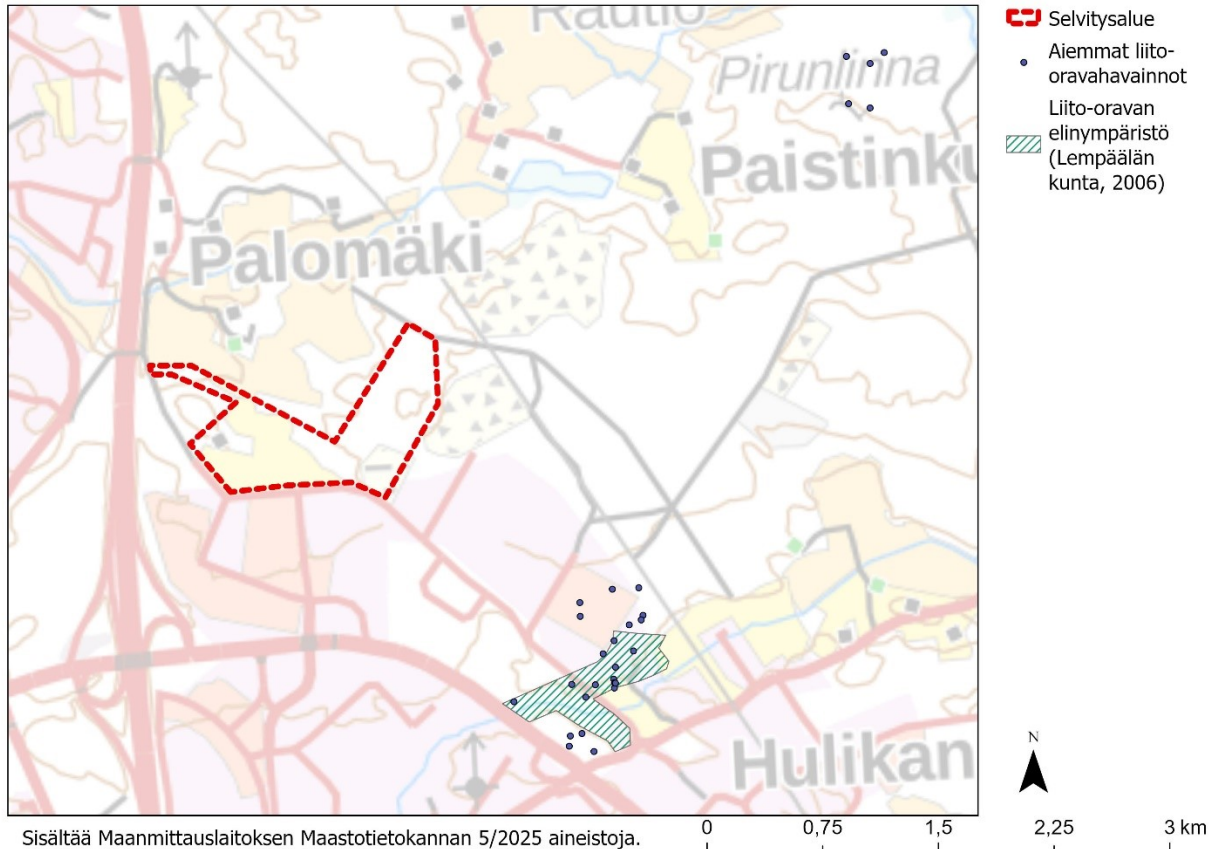
Lempäälän kunnan ympäristönsuojelun tiedossa ei ole selvitysalueella aiemmin tehtyjä liito-oravahavaintoja. Lähimmät Suomen Lajitietokeskuksen (5/2025) havaintojärjestelmään tallennetut tai muuten Lempäälän kunnan tiedossa olevat liito-oravahavainnot ovat selvitysalueelta noin 800 m kaakkoon (v. 2001–2006) ja noin 1,5 km koilliseen Pirunlinnan alueelta (v. 1995–2004).

Aiemmin tehdyt liito-oravakartoitukset

Selvitysalue on sisällynyt osittain tai kokonaan seuraaviin liito-oravakartoituksiin

- Marjamäen osayleiskaavan muutos ja laajennus, luontoselvitys (Lempäälän kunta, 2005), sis. liito-oravaselvitys
- Liito-oravaselvitys, Lempäälä Hulikankulma (Ahola & Alanko, 2006)
- Marjamäen pohjoisosan asemakaava-alueen luontoselvitys (Lempäälän kunta, 2006), sis. liito-oravaselvitys
- Lempäälän liito-oravakartoitus 2001- (Lempäälän kunta, 2015)

Edellä mainituissa selvityksissä ei ole havaittu merkkejä liito-oravista tai niiden käyttämistä kulkuyhteyksistä selvitysalueelta. Lähin tunnistettu liito-oravan elinympäristö on noin 800 m kaakkoon selvitysalueelta (Lempäälän kunta, 2006).

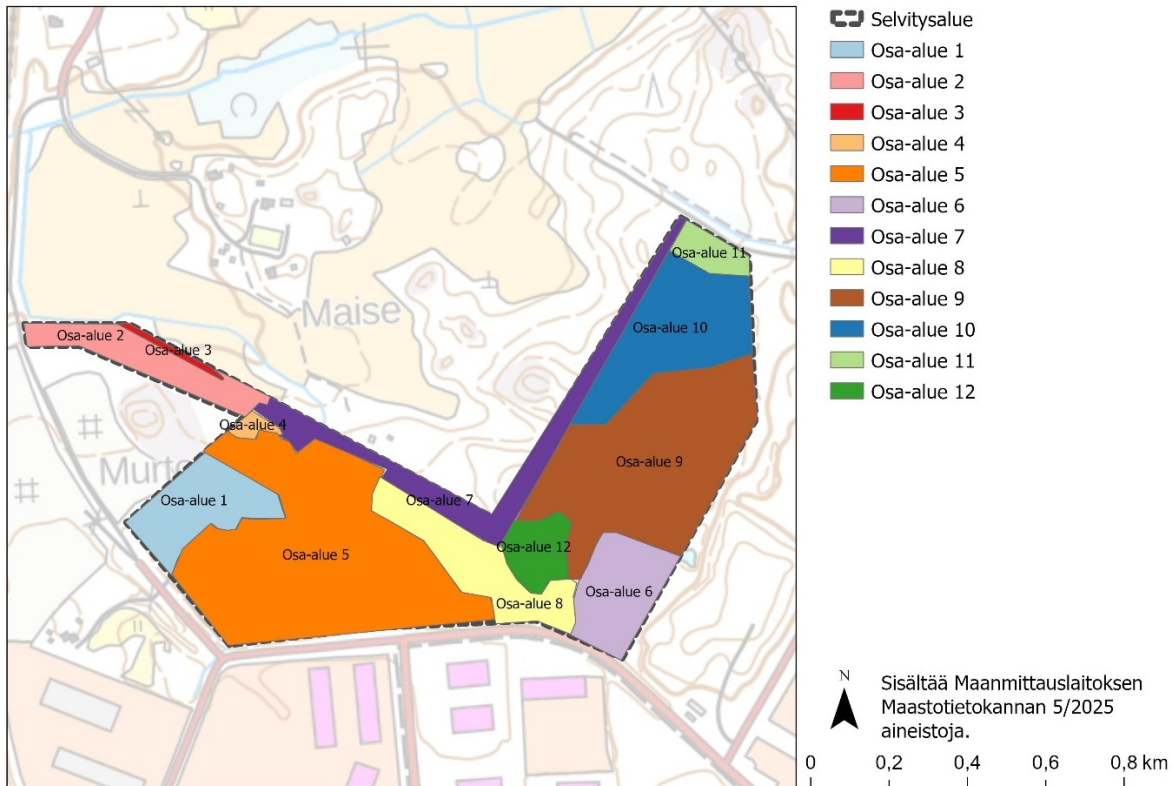
Kuva 2. Aiemmissa selvityksissä tehtyt liito-oravahavainnot sekä todettu elinympäristö.

3.2 Maastohavainnot

Selvitysalueelta ei tehty papanahavaintoja tai löydetty muita merkkejä lajin esiintymisestä. Alueella kasvoi jonkun verran haapoja, mutta vain muutama varttuneempi yksilö, joiden juurelta ei tehty papanahavaintoja. Varttuneita kuusia oli niinkään yksittäin, mutta vanhimmat ylispuut olivat mäntyä. Alueella ei havaittu liito-oravan pesäpaikoiksi soveltuvia koloja, risupesiä tai pönttöjä.

Liito-oravan kulkuyhteydet selvitysalueelta ympäristöön ovat heikot. Alue rajautuu suurimmalta osin avohakkuuseen, peltoihin, teollisuusalueisiin, joutomaihin tai taimikoihin, jotka estävät tai vaikeuttavat liito-oravan liikkumista merkittävästi. Lännessä VT3 muodostaa kulkuesteen liito-oravalle. Ainoastaan selvitysalueen koilliset osat ovat yhteydessä ympäröiviin metsiin.

Maastohavaintojen perusteella luodut selvitysalueen osa-alueet esitetty kuvassa 3 ja avattu sanallisesti tarkemmin kuvan jälkeen.

Kuva 3. Selvitysalueen osa-alueet, jotka on esitetty tarkemmin alla.

Osa-alue 1. Pihapiiri

Vanha pihapiiri, jossa muutamia rakennuksia sekä yksittäisiä puita. Osa-alueella 1 ei ole liito-oravan liikkumiseen tarvitsemia puita, sopivia pesäpaikkoja, ravintoa tarjoavia lehtipuita, eikä suojaa tarjoavia puita.

Kuva 4. Osa-alue 1, pihapiiri.

Osa-alue 2. Joutomaa/ojanpenkka

Joutomaata ja ojanpenkkaa, jossa kasvaa nuorta taimikkoa. Osa-alueella 2 ei ole liito-oravan liikkumiseen tarvitsemia puita, sopivia pesäpaikkoja, ravintoa tarjoavia lehtipuita, eikä suojaa tarjoavia puita.

Kuva 5. Osa-alue 2, joutomaa/ojanpenkka.

Osa-alue 3. Puustorivi

Puustorivistö, jossa kasvaa runsaasti haapoja, ja niiden lisäksi mäntyjä, koivuja ja kuusia. Puustorivi katkeaa sekä kaakkois- että luoteispuolella. Kaakkoispuolella aukon leveys on noin 55 m ja luoteispuolella yli 100 m. Osa-alueella 3 ei tehty liito-oravan papanahavaintoja.

Kuva 6. Osa-alue 3, puustorivi.

Osa-alue 4. Nuori haavikko

Nuori haavikko, jossa ei ole liito-oravalle sopivia pesäpaikkoja eikä suojaa tarjoavia puita. Osa-alueella 4 ei tehty liito-oravan papanahavaintoja.

Kuva 7. Osa-alue 4, nuori haavikko.

Osa-alue 5. Peltoalue

Avoin peltoalue. Osa-alueella 5 ei ole liito-oravan liikkumiseen tarvitsemia puita, sopivia pesäpaikkoja, ravintoa tarjoavia lehtipuita, eikä suojaa tarjoavia puita.

Kuva 8. Osa-alue 5, peltoalue.

Osa-alue 6. Joutomaa

Joutomaa, jossa kasvaa paikoin nuorta taimikkoa ja paikoin heinikkoa. Osa-alueella 6 ei ole liito-oravan liikkumiseen tarvitsemia puita, sopivia pesäpaikkoja, ravintoa tarjoavia lehtipuita, eikä suojaa tarjoavia puita.

Kuva 9. Osa-alue 6, joutomaa.

Osa-alue 7. Kaasulinja

Kaasulinjan alue, jossa kasvaa nuorta taimikkoa. Osa-alueella 7 ei ole liito-oravalle sopivia pesäpaikkoja, ravintoa tarjoavia lehtipuita, eikä suojaa tarjoavia puita.

Kuva 10. Osa-alue 7, kaasulinja.

Osa-alue 8. Harvennettua nuorta metsää

Harvennettua metsää, josta vanhemmat puukäluokat puuttuvat. Siellä ei ole liito-oravalle sopivia pesäpaikkoja, ravintoa tarjoavia lehtipuita, eikä suojaa tarjoavia puita. Osa-alueella 8 ei tehty liito-oravan papanahavaintoja.

Kuva 11. Osa-alue 8, harvennettua nuorta metsää.

Osa-alue 9. Nuori sekametsä

Koivuvaltaista sekametsää, jossa kuuset nuorenevat ja vähenevät etelää kohti. Alueella kasvaa yksittäisiä nuorehkoja haapoja. Osa-alueella 9 ei tehty liito-oravan papanahavaintoja. Alueella ei kasva liito-oravan tarvitsemia varttuneita kuusia, eikä siellä havaittu liito-oravalle soveltuvia pesäpaikkoja.

Kuva 12. Osa-alue 9, nuori sekametsä.

Osa-alue 10. Kuusivaltainen sekametsä

Hieman vanhempaa kuusivaltaista, runsaslahopuustoista sekametsää. Alueella on muutama liito-oravan ruokailupuuksi soveltuva varttunut haapa, joiden juurelta ei kuitenkaan löydetty liito-oravan papanoita. Lisäksi yksittäisiä varttuneempia kuusia. Alue on koillisosasta yhteydessä selvitysalueen ulkopuoliseen metsään. Osa-alueella 10 ei tehty liito-oravan papanahavaintoja.

Kuva 13. Osa-alue 10, kuusivaltainen sekametsä.

Osa-alue 11. Joutomaa

Joutomaa, josta puusto pääosin poistettu. Tien vieressä kapea puustokaistale, joiden juurella ei havaittu liito-oravan papanoita. Muilta osin alue nuorta taimikkoa ja heinikkoa.

Kuva 14. Osa-alue 11, joutomaa.

Osa-alue 12. Nuori haapavaltainen lehtimetsä

Nuorta haapavaltaista lehtimetsää, jossa paikoin runsaasti myös koivua. Vanhemmat puukäluokat puuttuvat. Osa-alueella 12 ei tehty liito-oravan papanahavaintoja.

Kuva 12. Osa-alue 12, nuori haapavaltainen lehtimetsä.

4 Johtopäätökset

Kevään 2025 kartoituksessa selvitysalueelta löytyi yksittäisiä varttuneita kuusia ja haapoja. Risupesä, koloja, pönttöjä tai muita liito-oravalle soveltuvia pesäpaikkoja ei havaittu. Liito-oravan papanoita tai muita merkkejä lajin esiintymisestä ei löytynyt. Myöskään aiempia havaintoja liito-oravan esiintymisestä selvitysalueella ei ole.

Maastohavaintojen ja käytössä olevien aiempien tietojen perusteella selvitysalueella ei sijaitse liito-oravan elinalueita, ydinalueita tai lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, eikä lajille tärkeitä puustoisia kulkuyhteyksiä. Asemakaavan laadinta ei siten hävitä tai heikennä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tai vaikuta muulla tavoin epäedullisesti lajin elinympäristöihin, elinmahdollisuuksiin tai kulkuyhteyksiin.

5 Lähteet

Ahopelto, L., Lundgren, L. Kostiainen, A., Peltola, K., Laita, A., Mäkelä, A., Väänänen, M., Perätie, T. & Ruohomäki, A. 2021. Liito-oravan huomioiminen kaupunkisuunnittelussa – hyvien käytäntöjen opas. Metsähallitus.

Hanski, I. 2016. Liito-orava. Biologia ja käyttäytyminen. Metsäkustannus Oy.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47.

Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* [Linnaeus 1758]). Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. s. 48–55. Suomen Ympäristö 1/2017. Ympäristöministeriö.

Sulkava, R. 2024. Lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittelyn laillisuusperusteet liito-oravakartoituksissa ja niiden tulosten tulkinnassa. Suomen luonnonsuojeluliito ry.

Suomen Lajitietokeskus. 2025. Liito-oravahavainnot. Havaintojärjestelmä. Haettu 6.5.2025.